

РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ СТАТЕЙ ДО ТОМУ «ОСВІТА І НАУКА» ЕНЦИКЛОПЕДІЇ «ПОЛТАВІКА»

З. В. Резніченко

Висвітлюються проблематика підготовки та оформлення матеріалів до тому «Освіта і наука» Полтавської Енциклопедії «ПОЛТАВІКА»: вимоги до стилю, чотири типові схеми статей, технічні вимоги до матеріалів. Адресовано майбутнім авторам – учителям, вихователям, директорам та заступникам директорів закладів освіти, студентам, магістрантам, ученим, працівникам органів управління освіти, представникам органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськості – усім зацікавленим у проведенні історико-краєзнавчих досліджень освіти і науки у Полтавській області.

Ключові слова: автор, вимоги, освіта, наука, статті, енциклопедія, «ПОЛТАВІКА».

Резніченко З. В. Рекомендации по написанию статей к тому «Образование и наука» энциклопедии «ПОЛТАВИКА»

Освещается проблематика подготовки и оформления материалов к тому «Образование и наука» Полтавской энциклопедии «ПОЛТАВИКА»: требования к стилю, четыре типовые схемы статей, технические требования к материалам. Адресовано будущим авторам – учителям, воспитателям, директорам и заместителям директоров учебных заведений, студентам, магистрантам, ученым, работникам органов управления образования, представителям органов исполнительной власти и местного самоуправления, общественности – всем заинтересованным в проведении историко-краеведческих исследований образования и науки в Полтавской области.

Ключевые слова: автор, требования, образование, наука, статьи, энциклопедия, «ПОЛТАВИКА».

Reznichenko Z. V. Reveals the problems of training and the materials to as «Education and Science» «POLTAVIKY» Poltava encyclopedia».

Posted style requirements of articles, four templates, specifications for materials encyclopedias. Addressed to future authors – teachers, educators, directors of educational institutions and their deputies, students, undergraduates, scientists, employees of the Department of Education, representatives of executive authorities and local governments, public – all interested in conducting local historical research education in the Poltava region.

Keywords: author, requirements, education, science, articles, encyclopedia «POLTAVIKA».

«ПОЛТАВІКА. Полтавська Енциклопедія» – це регіональна енциклопедія за характером інформації та науково-популярна – за цільовим і читацьким призначенням. Вона виконує довідково-інформаційну, освітню, культурологічну функції і є своєрідним показником наукових та практичних здобутків у тій чи іншій галузі полтавознавства. Енциклопедія видається під егідою Центру дослідження історії Полтавщини Полтавської обласної ради. (керівник – історик-краєзнавець, педагог, член Національної спілки крає-

знавців України, заслужений учитель України О. А. Білоусько).

Першим із друку 2008 р. вийшов том «Релігія і церква» у Полтаві у видавництві «Полтавський літератор». За задумом авторів ідеї та видавців енциклопедія буде дванадцятитомним ілюстрованим виданням.

Головний редактор видання «ПОЛТАВІКА» О. А. Білоусько у передмові до дванадцятого тому «Релігія і церква» наголошує, що «Полтавська Енциклопедія» – це своєрідна книга, яка дає

Резніченко Зоя Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент; доцент кафедри педагогічної майстерності Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В.Остроградського, координатор історико-краєзнавчого проекту «Історія освіти і науки Полтавщини»

читачеві синтез досягнень сучасної науки, замкнену цілість знання і водночас є показником рівня культурності спільноти, що називає себе полтавською. Безпосереднім поштовхом до видання «ПОЛТАВІКИ» стала публікація серії підручників «Історія Полтавщини з найдавніших часів до початку XXI століття», написаних на поч. 2000-х років полтавськими істориками» [7, с. 3].

Із метою координації в області роботи з видання тому «Освіта і наука» «ПОЛТАВІКИ. Полтавської Енциклопедії» Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського спільно із Центром дослідження історії Полтавщини Полтавської обласної ради та районними (міськими) методичними службами, дошкільними, загальноосвітніми, позашкільними, інтернатними, професійно-технічними навчальними закладами області з 2015 р. здійснюється комплекс заходів із реалізації історико-краєзнавчого проекту «Історія освіти і науки Полтавщини» (2015–2016 рр.) [5, 6].

Із-поміж очікуваних результатів проекту:

- зростання рівня корпоративної культури вчителів як потужного стратегічного інструменту розвитку освітньої галузі краю;

- збереження й систематизація результатів історико-краєзнавчих досліджень історії освіти і науки на теренах Полтавщини;

- підтримка та розвиток кращих, ґрунтованих на класичних педагогічних цінностях зразків професійної діяльності, педагогічної майстерності освітян області;

- підготовка матеріалів до Словника шостого тому «Освіта і наука» «ПОЛТАВІКИ. Полтавської Енциклопедії», які стануть його основою;

- привернення уваги державних органів влади, засобів масової інформації, широких кіл громадськості до історії та сьогодення освітньої галузі Полтавської області.

У вересні 2015 р. призначено районних та міських координаторів зазначеного проекту із кола завідувачів (директорів) та заступників директорів методичних кабінетів (центрів) органів управління освіти райдержадміністрацій та міськвиконкомів (8 осіб), методистів районних методичних кабінетів (17 осіб), учителів історії (5 осіб).

У рамках проекту 29 жовтня 2015 р. у Полтавському ОІППО відбулася інструктивно-методична нарада «Про підготовку до реалізації історико-краєзнавчого проекту «Історія освіти і науки Полтавщини» у 2015–2016 рр.». У заході взяли

участь координатори з районів (міст) Полтавської області, науковці, співробітники архівних установ, методичні працівники, представники органів управління освіти та засобів масової інформації.

На нараді розглянуто: відомості про архівні джерела, що стосуються розвитку освіти на Полтавщині, порядок користування документами архівних фондів [1, 4]; основні вимоги щодо підготовки статей до Словника шостого тому «Освіта і наука» видання «ПОЛТАВІКА. Полтавська Енциклопедія»; питання координації діяльності з реалізації у 2015–2016 рр. у районах (містах) області історико-краєзнавчого проекту «Історія освіти і науки Полтавщини».

На нараді ухвалено рішення: 1) узгальнити й направити начальникам органів управління освіти райдержадміністрацій та міськвиконкомів, керівникам методичних служб у районах (містах) області методичні рекомендації з підготовки матеріалів до видання «ПОЛТАВІКА. Полтавська Енциклопедія : у 12 т., Т. 6 : Освіта і наука» (Лист ПОІППО від 6.11.2015 р. № 1189); 2) ініціювати створення робочих груп із виконання історико-краєзнавчих досліджень у районах (містах) області. До підготовки енциклопедичних статей необхідно долучити всіх зацікавлених осіб: науковців, аспірантів, магістрантів, студентів, учителів, учнів та громадськість.

За станом на 15 листопада 2015 р. в оргкомітет проекту з підготовки тому «Освіта і наука» енциклопедії «ПОЛТАВІКА» у Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського надійшло більше ніж 1 300 гасел статей від 1 200 авторів із районів (міст) області.

Наразі триває наукова експертиза гасел словникових статей, поданих авторами до шостого тому «ПОЛТАВІКИ. Полтавської Енциклопедії», після чого автори схвалених гасел працюватимуть над написанням та оформленням енциклопедичних статей.

Важливо окреслити основні рекомендації з написання статей до тому «Освіта і наука» енциклопедії «ПОЛТАВІКА»: вимоги до їх стилю, типові схеми побудови статей, технічні вимоги до подання матеріалів і відомостей про авторів.

Вимоги до стилю енциклопедичних статей. При написанні енциклопедичної статті потрібно неухильно дотримуватися **вимог наукового стилю** (зокрема його підвиду – науково-довідкового): *об'єктивності, лаконічності, аргументованості, конкретності; неприпустимості емоційних, оцінних, суб'єктивних суджень, епітетів, відхилень від основної теми. Щоб зрозуміти нюанси цього стилю, перед*

початком роботи над статтею варто ознайомитися з аналогічними публікаціями, вміщеними в інших енциклопедіях чи довідкових виданнях. Рекомендується переглядати вміст аналогічних джерел, зокрема в Інтернеті (користуватися веб-сайтом «ПОЛТАВІКА» [8]).

У статтях повинні бути дотримані **принципи** достовірності, науковості, стислості, ясності.

Якісні зміни у будь-якій сфері обов'язково супроводжуються переглядом її **термінологічного апарату**. Не є винятком і «ПОЛТАВІКА». Тому авторам статей необхідно особливу увагу звертати на правильність застосування тих чи інших термінів. При цьому слід орієнтуватися на чинні закони України з питань освіти і науки, у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, інші нормативно-правові акти, у яких наводяться переліки й тлумачення тих чи інших термінів (гlossарій).

Авторам необхідно застосовувати лише сучасну термінологію й уникати застарілої. Перед написанням статті варто ознайомитися з фаховими науковими публікаціями за останні роки, виокремити в них ключові терміни та проаналізувати їх. Водночас потрібно уникати перевантаження тексту вузькоспеціальною термінологією.

Типові схеми будови статей. Для однорідних за характером тематичних статей «ПОЛТАВІКИ» розроблено типові схеми їх написання. Необхідно якомога ретельніше дотримуватися порядку наведення відомостей у статтях, що сприятиме прискоренню редакційного опрацювання матеріалу.

Тематична стаття ПРО РАЙОН (МІСТО, ОБЛАСТЬ)

1. Назва адміністративно-територіальної одиниці. Наприклад, **ПИРЯТИНСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВА, КРЕМЕНЧУК, ЛУБНИ, МИРГОРОД, КОМСОМЛЬСЬК**.

2. Коротка історична довідка: коли утворено район (місто), населення, площа.

3. Мережа освітніх закладів району (міста, області): статистичні дані про всі заклади, що діяли в територіальних межах району (міста). Про освітні заклади, що припинили своє функціонування, відомості варто подавати в історичному нарисі (якщо немає змоги підготувати окремі енциклопедичні статті).

4. Додатки (документи, фотоматеріали). Кількість фото – не більше ніж п'ять.

5. Джерела.

Тематична стаття ПРО ЗАКЛАД ОСВІТИ

Назва закладу освіти. Текст статті про навчальний заклад необхідно починати з переліку усіх офіційних назв за весь період функціонування закладу. Зразок назви загальноосвітніх навчальних закладів: у містах – **школа № 1, загальноосвітня школа № 1 м. Полтави, школа № 2, гімназія № 3, лицей № 4, школа № 5** тощо; у селах – **Хитцівська школа**. Отже, спочатку назва закладу в гаслі подається скорочено, а потім – актуальна на 1.01.2016 р. або остання офіційна назва на час закриття.

Наприклад, **ХИТЦІВСЬКА ШКОЛА, 1914–1917** Хитцівська земська початкова школа, 1922–1932 Хитцівська початкова школа, 1932–1959 Хитцівська семирічна школа, 1959–1989 Хитцівська восьмирічна школа, 1989–2002 Хитцівська початкова школа.

2. Історія навчального закладу: для діючих закладів – час заснування, для тих, що припинили діяльність – роки функціонування; етапи реорганізації; фундатори; будівля; керівники; вчителі (знакові постаті); вчительські династії; учні, видатні випускники.

3. Сучасна характеристика навчального закладу: кадрове забезпечення, особливості роботи, досягнення.

4. Джерела.

5. Додатки (документи, фотоматеріали). Кількість фото – не більше ніж п'ять.

Стаття БІОГРАФІЧНА

1. Прізвище, ім'я, по батькові. Дата і місце народження (для тих, хто відійшов у засвіти, – дата і місце смерті).

Наприклад, **ХОДОСОВ Карпо Остапович (26.10.1912, с. Совине Хорольського повіту Полтавської губернії – 12.12.1983, м. Хорол) – учитель української мови і літератури, педагог, кандидат педагогічних наук, заслужений учитель Української РСР**.

2. Освіта.

3. Трудова діяльність.

4. Досягнення та нагороди.

5. Друковані праці.

6. Публікації про нього (неї).

7. Джерела.

8. Додатки (документи, фотоматеріали).

Стаття ПРО ПЕДАГОГІЧНУ (НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНУ) ДИНАСТІЮ

Прізвище засновника у множині,

район (місто) Полтавської області, кількість поколінь династії та сумарний педагогічний стаж.

Наприклад, **РУДАКОВИ** – педагогічна династія Чутівського району, складається із трьох поколінь, сумарний педагогічний стаж – 200 років.

Прізвище, ім'я, по батькові засновника. Інформація подається згідно з вимогами до біографічних статей.

Прізвища, ім'я та по батькові представників династії. Інформація подається згідно з вимогами до біографічних статей.

Технічні вимоги щодо оформлення матеріалів тому «Освіта і наука» енциклопедичного видання «ПОЛТАВІКА». Найбільшими за обсягом будуть **тематичні статті**, присвячені становленню й розвитку освіти і науки в області та її окремих районах (містах).

Обсяг тематичних статей – до дев'яти повних сторінок тексту формату А-4 українською мовою в текстовому редакторі MS Word for Windows (версія не нижча від 6.0); шрифт Times New Roman (кегель 14 пунктів); міжрядковий інтервал – 1,5.

Інформація про **навчальні заклади** освіти розкриватиметься в тематичних статтях. Обсяг тексту таких статей – до дев'яти повних сторінок тексту формату А-4 українською мовою в текстовому редакторі MS Word for Windows (версія не нижча від 6.0); шрифт Times New Roman (кегель 14 пунктів); міжрядковий інтервал – 1,5. Текст урізноманітнюватимуть ілюстрації, схеми, мапи, таблиці.

Значна увага в енциклопедії приділятиметься відображенню явищ, процесів та подій в освіті і науці Полтавщини; педагогічній термінології, що використовувалася чи використовується в навчальних закладах та управлінні освітою; основним методикам і технологіям, що застосовувалися і нині застосовуються у педагогічній діяльності.

Енциклопедія міститиме статті про різні напрями навчально-виховної та методичної роботи в області. Докладно будуть висвітлені основні види і напрями наукової діяльності на Полтавщині.

Значну частину загальної кількості статей становитимуть біографічні матеріали. «Перепусткою» в енциклопедію для **персоналій** є конкретний вагомий внесок тієї чи іншої особистості у сферу її діяльності: лідери і заслужені працівники освіти (вчителі) України, педагоги, які є авторами окремих видань, учителі – кандидати наук, учителі – члени Національних спілок (письменників, художників, краєзнавців, творчих спілок), учителі – майстри спорту України та ін., а також провідні фахівці галузі –

наші сучасники, котрі здобули науковий ступінь доктора наук, працювали або працюють у закладах освіти Полтавської області [3, с. 19–20].

Обсяг тексту статей – до трьох повних сторінок тексту формату А-4 українською мовою в текстовому редакторі MS Word for Windows (версія не нижча від 6.0); шрифт Times New Roman (кегель 14 пунктів); міжрядковий інтервал – 1,5.

Усі статті подаватимуться за алфавітом, а їх назви – у формі, що якнайшвидше визначає тему, предмет інформації. Якщо назва статті складається з кількох слів, то на перше місце ставиться, як правило, те слово, яке несе логічний наголос і виражає специфічний зміст статті. Наприклад, ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА на Полтавщині.

Прізвища, які згадуються у статті, наводяться з іменами та по батькові (або ж з іменами, якщо немає історичної традиції вживання форми по батькові), які ставляться перед прізвищем.

Автори енциклопедичних статей несуть відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, автентичність цитат, посилань на джерела. Зміст проблемної статті відображає, головним чином, позицію автора.

Посилання на джерела необхідно оформлювати згідно з вимогами ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» [2].

Оскільки окремі статті «ПОЛТАВІКИ» передбачається доповнювати документами чи фотографіями, то до статей, що стосуються персоналій, історії і діяльності окремих установ, організацій, фахових періодичних видань, бажано додавати ілюстративні матеріали (портрети освітян, обкладинки часописів, фото фасадів будівель навчальних закладів, їх інтер'єрів, логотипи чи емблеми установ тощо). Зображення можуть бути і кольоровими, і чорно-білими.

Електронні версії цих матеріалів подаються у вигляді окремих файлів у форматах TIFF/JPG/JPEG із роздільною здатністю не менше ніж 300 dpi. До всіх фотозображень необхідно зробити підписи за схемою: назва файлу з ілюстрацією, лаконічні пояснення до неї, а саме: хто/що зображений/-но (якщо група осіб – додати перелік зліва направо); де саме й коли відбувалася зафіксована подія; рік, коли зроблено знімок (якщо бракує точних відомостей, зазначається орієнтовна дата, напр.: 1950-ті роки).

Список «Підписи до ілюстрацій» уміщують після статті, до якої вони нале-

жать. Назви файлів у списку мають відповідати назвам зображень.

Тексти статей для «ПОЛТАВІКИ» подаються в друкованому та електронному варіантах (обидва мають бути повністю ідентичними) українською мовою, без скорочень.

Текст статті друкується на аркушах білого паперу формату А-4 українською мовою в текстовому редакторі MS Word for Windows (версія не нижча від 6.0); шрифт Times New Roman (кегель 14 пунктів); міжрядковий інтервал – 1,5. Усі береги – по 20 мм без відступів зліва. Слова мають бути розділені лише одним проміжком (інтервалом) без використання примусового чи ручного переносу. Нумерація сторінок не виставляється автоматично, бажано пронумерувати кожну сторінку внизу у правому куті олівцем вручну. Скановані матеріали не приймаються.

Електронні варіанти статей направляти у ПОІППО на e-mail: root@pei.poltava.ua з позначкою «ПОЛТАВІКА». Назва файлу подається відповідно до назви енциклопедичної статті та її автора кирилицею із заміною «і» на «и», наприклад «ХИТЦИВСЬКА ШКОЛА Неживий» у редакторі MS Word for Windows (версія не нижча від 6.0) із розширенням *.doc, *.docx.

Завірені підписом автора друковані копії надсилати поштою у Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти за адресою: вул. Жовтнева, 64-ж, Полтава, Україна 36029.

Довідка про автора/авторів статті. Наприкінці кожної статті, незалежно від її обсягу, обов'язково слід подавати: прізвище, ім'я, по батькові (повністю) автора статті, посаду і офіційну назву установи, де він працює, а також підпис автора з обов'язковим зазначенням дати (число, місяць, рік). Якщо авторів декілька, то всі ці дані вказуються і щодо кожного з них.

ЛІТЕРАТУРА

1 Анотований реєстр описів фондів Державного архіву Полтавської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poltava.archives.gov.ua/page/arkhivnizibrannya-ukraini>.

2 Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання [Текст] : (ГОСТ 7.1 – 2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Чинний з 2007-07-01. – К. :

Держспоживстандарт України, 2007. – III, III, 47 с.

3 Клепко С. Ф. До проекту тому з освітнього краєзнавства енциклопедії «Полтавіка» // С. Ф. Клепко, Л. В. Литвинюк / Освітнє краєзнавство і формування лідерської компетентності у сучасній школі [укладачі : Т. О. Бондар, Л. В. Литвинюк]. – Полтава : ПОІППО, 2012. – 120 с.

4 Лист Державного архіву Полтавської області від 08.12.2015 року № 06-10/645 «Документи Державного архіву Полтавської області, що стосуються історії освіти на Полтавщині» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poippo.pl.ua/pp/proekty-poippo-istoryko-kraieznavchyi-proekt-istoriia-osvity-i-nauky-poltavshchynu>.

5 Наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 16.07.2015 № 277 «Про затвердження історико-краєзнавчого проекту «Історія освіти і науки Полтавщини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poippo.pl.ua/pp/proekty-poippo-istoryko-kraieznavchyi-proekt-istoriia-osvity-i-nauky-poltavshchynu>.

6 Наказ Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського від 22.09.2015 № 250 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації історико-краєзнавчого проекту «Історія освіти і науки Полтавщини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poippo.pl.ua/pp/proekty-poippo-istoryko-kraieznavchyi-proekt-istoriia-osvity-i-nauky-poltavshchynu>.

7 Полтавіка. Полтавська Енциклопедія [Текст] : у 12 т. – Т. 12. Релігія і церква / гол. ред. О. А. Білоусько. – Полтава : Полтавський літератор, 2009. – 756+XL с. – (схеми, карти, табл.)

8 Центр дослідження історії Полтавщини Полтавської обласної ради [Електронний ресурс] : [Веб-сайт «Полтавіка»]. – Режим доступу : <http://history-poltava.org.ua>.

Цитувати: Резніченко З. В. Рекомендації з написання статей до тому «Освіта і наука» енциклопедії «ПОЛТАВІКА» / З. В. Резніченко // Постметодика. – 2015. – № 3. – С. 20–24.

© З. В. Резніченко, 2015. Стаття надійшла в редакцію 12.11.2015 ■